

Wyzwania dla Chin przed XX zjazdem KPCh

Marcin Przychodniak

Kontekstem XX zjazdu KPCh, który rozpocznie się 16 października br., będą narastające problemy gospodarcze i niekorzystna sytuacja międzynarodowa Chin. Oprócz perspektywy słabego wzrostu gospodarczego i zwiększającego się bezrobocia państwo cały czas boryka się z kryzysem na rynku nieruchomości i rosnącymi kosztami energii. W połączeniu z narastającą rywalizacją z USA powoduje to zacieśnianie współpracy z Rosją. Prawdopodobna kontynuacja rządów Xi Jinpinga po zjeździe wzmocni te tendencje. Będzie też oznaczać radykalizację nastawienia wobec UE.

30 sierpnia br. Biuro Polityczne Komunistycznej Partii Chin (BP KPCh) potwierdziło, że XX zjazd KPCh rozpocznie się 16 października. Zakończy on drugą pięcioletnią kadencję Xi Jinpinga na stanowisku sekretarza generalnego, a także prace wybranego [w 2017 r.](#) Komitetu Centralnego (KC). Uczestnicy zjazdu wybiorą kolejnego sekretarza generalnego, skład nowego KC, a także innych partyjnych instytucji. Zjazd potrwa ponad tydzień i zgromadzi w Pekinie ponad 2 tys. członków partii. Zaraz po jego zakończeniu zbierze się nowy KC, aby wybrać skład Biura Politycznego (25 osób), a spośród niego członków Stałego Komitetu (SK), najważniejszego organu decyzyjnego KPCh (obecnie liczy siedem osób). Partia będzie musiała zmierzyć się z najpoważniejszymi od początku lat 90. XX w. problemami wewnętrznymi i trudną sytuacją międzynarodową.

Wyzwania wewnętrzne. Władze KPCh borykają się przede wszystkim z trudną sytuacją ekonomiczną, spotęgowaną ciągłymi lockdownami nakładanymi w ramach polityki „zero COVID”. Słabną wskaźniki świadczące dotychczas o rozwoju chińskiej gospodarki. Wartość eksportu, stanowiącego wciąż podstawę wzrostu gospodarczego ChRL, jest niższa niż w ub.r., co związane jest z pogarszającą się koniunkturą na świecie. Niski jest też poziom konsumpcji (w 2021 r. odpowiadał za niecałe 40% PKB), z kolei wysokie – bezrobocie wśród młodych (wzrost z 16,8% w czerwcu 2020 r. do 19,3% w czerwcu br.). Przekłada się to na prognozy wzrostu PKB – w tym roku może on wynieść zaledwie 2,8–3%, znacznie poniżej celu (ok. 5,5%). Sprzedaż nieruchomości spada, głównie ze względu na trudną

sytuację kredytobiorców. Powoduje to pogorszenie rentowności deweloperów mimo stosowanych przez władze subsydiów i obniżenia (w sierpniu br.) stóp procentowych przez bank centralny. Problem ze zbilansowaniem budżetów mają prowincje, których dochody spadły, a na polecenie władz centralnych mają zwiększyć inwestycje, w tym przede wszystkim infrastrukturalne. Ich finansowaniu ma służyć emisja specjalnych obligacji o wartości ponad 72 mld dol. Małym i średnim firmom w Chinach mają też służyć zwolnienia podatkowe – do końca 2022 r. ma to być niecałe 400 mld dol. Negatywnie na perspektywy wzrostu gospodarczego wpływa wzrost cen surowców na rynkach światowych (w sierpniu ceny benzyny w Chinach zwiększyły się o ponad 17% w relacji rocznej). Władze ChRL starają się pozyskiwać węgiel, gaz czy ropę naftową, korzystając z korzystnej oferty Rosji (baryłka ropy Urals sprzedawana jest o ok. 30 dol. taniej niż Brent). Uruchamiają wcześniej zamknięte kopalnie i elektrownie węglowe, co może jednak zagrozić osiągnięciu zakładanych wcześniej [limitów emisyjnych](#).

W polityce wewnętrznej kierownictwo KPCh kontynuuje dyscyplinowanie aparatu partyjnego, głównie w sektorze sprawiedliwości, bezpieczeństwa i technologii. 22 września na dożywocie za korupcję skazano byłego ministra sprawiedliwości, a dzień później były wiceminister bezpieczeństwa państwa został za nadużycia władzy skazany na karę śmierci (która po dwóch latach zostanie zamieniona na dożywocie). Kilka dni wcześniej za korupcję skazano też na

długoletnie wyroki więzienia kilku współpracujących z nim urzędników. W sierpniu na 13 lat więzienia za korupcję i przestępstwa finansowe skazano też Xiao Jianhua, miliardera uchodzącego za jednego z bankierów rodziny Xi, porwanego w 2017 r. w Hongkongu. Od czerwca do sierpnia br. zatrzymano także pod zarzutami korupcyjnymi czterech menadżerów państwowego funduszu ds. rozwoju półprzewodników, który od 2014 r. działał na rzecz zmniejszania zależności ChRL od USA.

Dość wczesne ogłoszenie przez BP terminu zjazdu (podobnie jak w 2017 r.) pozwala sądzić, że większość kandydatur w wyborach do KC, BP i SK została już uzgodniona, głównie po myśli Xi. Potwierdzają to m.in. ostatnie awanse jego protegowanych, w tym nowego ministra bezpieczeństwa publicznego w czerwcu, zastępcy szefa banku centralnego w sierpniu czy zastępcy departamentu propagandy KC w czerwcu.

Wyzwania zewnętrzne. W ostatnim roku skomplikowały się również uwarunkowania polityki zagranicznej ChRL. Rozpoczęcie negocjacji [IPEF i aktywność Quad](#), powstanie [AUKUS](#) czy nasilona współpraca polityczna i gospodarcza Stanów Zjednoczonych z [Tajwanem](#) potwierdzają, że w rywalizacji z Chinami wzmocniła się pozycja USA. Władze ChRL utrzymują konfrontacyjne stanowisko wobec tego państwa, unikając jednak nadmiernej eskalacji, m.in. ze względu na zależność od współpracy gospodarczej z USA. Chiny zgodziły się np. na możliwość inspekcji przez instytucje amerykańskie firm chińskich notowanych w Nowym Jorku, którym groziło usunięcie z giełdy z powodu braku transparentności. Ważnym elementem polityki ChRL wobec USA jest też pogłębiająca się [współpraca z Rosją](#). Chiny – co było widoczne podczas wrześniowego [spotkania Xi–Putin](#) w Uzbekistanie – starają się silniej podkreślać swoją dominującą pozycję w relacjach z Rosją. Nadal obejmuje ona jednak wzajemne wsparcie polityczne, w tym dotyczące rewizjonistycznych argumentów rosyjskich w Europie i chińskich wobec Tajwanu, a także zwiększającą się wymianą handlową. W okresie styczeń–sierpień br. rosyjski eksport do Chin wzrósł o 50% w skali rocznej, pozwalając Rosji zmniejszać negatywne efekty [sankcji](#).

Chiny nie odnotowały również wielu sukcesów w polityce [wobec UE](#), w tym w odciążaniu jej od współpracy z USA. Konfrontacyjna retoryka chińskiej [dyplomacji, sankcje czy dezinformacja w kontekście pandemii koronawirusa](#) wręcz wzmocniły stanowisko UE dotyczące chińskich nieuczciwych praktyk handlowych czy nieprzestrzegania praw człowieka. Wsparcie polityczne Chin dla rosyjskiej inwazji na Ukrainę pogłębiło także współpracę UE z USA, w tym na Indo-Pacyfiku, np. w kontekście [polityki ChRL wobec Tajwanu](#). Władze chińskie liczą, że trudna sytuacja gospodarcza UE i problemy energetyczne zimą wzmocnią argumenty o konieczności intensyfikacji współpracy gospodarczej państw Unii z ChRL.

Służyć ma temu planowana na październik wizyta ministra Wang Yi w Europie, a także zaproszenie przez Xi na listopad do Pekinu przywódców Niemiec, Francji, Włoch i Hiszpanii. Kanclerz Niemiec Olaf Scholz i prezydent Francji Emmanuel Macron mieli wstępnie potwierdzić wizytę w ChRL w tym terminie.

Wnioski. Po raz pierwszy od przynajmniej kilkunastu lat zjazd KPCh odbędzie się w tak trudnej sytuacji dla ChRL. Zarówno kondycja gospodarki, jak i pozycja międzynarodowa Chin utrudniają realizację planów zadeklarowanych przez kierownictwo partii m.in. podczas zjazdu w 2017 r. Zapowiadane wówczas reformy gospodarcze zostały zawieszane, a realizacja celów w polityce zagranicznej (np. przejęcie Tajwanu czy ściślejsza współpraca z UE) jest trudniejsza. Działania zaradcze podejmowane przez kierownictwo KPCh zarówno wobec kłopotów społeczno-ekonomicznych, jak i polityki zagranicznej, są ostrożne i mają charakter doraźny. Trudno określić wpływ powyższych czynników na przyszły skład organów KPCh. Największym ustępstwem Xi mogłoby być wejście do SK (a w marcu 2023 r. objęcie stanowiska premiera) Hu Chunhua, polityka ze środowiska obecnego szefa rządu Li Keqiang. Przed zjazdem kluczowe stało się bowiem wizerunkowe wzmocnienie władzy i uciszenie krytyków obecnego kierownictwa. Dlatego nasilono kampanię antykorupcyjną, a w polityce zagranicznej antyzachodnią propagandę i wsparcie rewizjonistycznych ambicji Rosji. Wyrazem wzmocnienia pozycji Xi przed zjazdem są także agresywne działania ChRL wobec Tajwanu.

Wrześniowy wyjazd Xi do Kazachstanu i Uzbekistanu, pierwszy poza granicę ChRL od 2,5 roku, czy wczesne ogłoszenie terminu zjazdu świadczą o pewności kierownictwa partii odnośnie do jego wyników. Xi najprawdopodobniej zostanie wybrany na trzecią kadencję. Dynamika partyjna i skala problemów przyniosą kontynuację obecnej polityki centralizacji władzy i konfrontacji z Zachodem. Dla większości kierownictwa KPCh, w tym samego Xi, jest to jedyny sposób wzmocnienia pozycji międzynarodowej Chin. Współpraca z Rosją, postulaty rewizjonistyczne, w tym wobec Tajwanu, i oskarżanie UE o wspieranie wyspy wskazują, że kontekst polityczny w relacjach unijno-chińskich ma dla kierownictwa KPCh większe znaczenie niż współpraca gospodarcza. Może to oznaczać zaostrzenie polityki ChRL wobec UE, np. ograniczanie dialogu w kwestiach klimatycznych czy nasilanie dezinformacji, zwłaszcza jeśli Unia będzie wzmocniała współpracę z USA i próbowała ograniczać swoją zależność gospodarczą od Chin. W tym kontekście plany jesiennej wizyty przywódców państw UE w ChRL powinny zostać ponownie rozważone. Ewentualna wizyta wzmocni przekonanie władz chińskich o możliwości odciążenia UE od USA i posłuży Xi do wizerunkowego wzmocnienia pozycji na początku kolejnej kadencji.